ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ НАВЧАННЯ

Д. І. Ляху

Херсонський державний університет, arinnnne@gmail.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук І. Р. Крупник

Постановка проблеми. У сучасній Україні все більша увага приділяється проблемам, пов’язаним зі становленням професійної ідентичності молоді. У теорії та практиці професійного становлення молодих фахівців важливу роль відіграє відношення до себе та сприйняття себе як фахівця, а також фактори, які впливають на формування цих компетенцій. Важливе значення у цьому питанні відводиться освіті у вищих навчальних закладах.

Тому актуальним завданням університетської освіти разом із передачею знань і умінь є формування особистості майбутнього професіонала, сприяння його самоідентифікації з професією, формування мотиваційної сфери, рівня домагань та відношення до себе. Вивчення професійної ідентичності дозволяє створити сьогоднішнім студентам оптимальні умови для усвідомлення себе, свого образу у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні соціально-економічні умови, розвиток демократії формують передумови до інтересу до вивчення питань реалізації особистості, де професійна діяльність являє собою значну частину життя людини, дає можливості задоволення особистісних потреб. Професійна діяльність виступає в ролі соціально важливого спосіб зв'язку індивіда з суспільством та іншими людьми. Об’єктом дослідження є соціально-психологічні особливості студентів вищих навчальних закладів. Предмет дослідження: соціально-психологічні особливості студентів гуманітарного профілю навчання.

Актуальність даної теми пов'язана з тим, що велика кількість наукових робіт в галузі психології праці в основному зосереджені на питаннях професійного самовизначення, мотивації професійного вибору вже на стадії

професійної самостійної діяльності. Лише невелика кількість наукових досліджень присвячено саме особистісних особливостей, що визначає вибір професії студентами. Дуже важливим у сприйнятті себе у професійній сфері є вибір напряму підготовки майбутнього фахівця.

Так, І. М. Шєїна визначає роль гуманітарної освіти в такий спосіб: «...воно покликане не тільки забезпечувати передачу наукових знань і уявлень новим поколінням, а й формувати їх ціннісні орієнтири в моральному вимірі. Тому гуманітарне знання, на моє переконання, є важливою складовою фундаментальної освіти, дозволяючи сформувати не вузько підготовленого професіонала, але особистість з широким поглядом на природу, світ, людину».

А. С. Запесоцкий підкреслює, що «гуманітарна освіта – найважливіший механізм трансляції та відтворення культурних цінностей, ідеалів і смислів життя, форма і зміст якого детерміновані специфікою «національно-культурного світу », утвореного історією, мовою, філософією, літературою, традиціями, психологією» [2; 3].

«Гуманітарність – пише Ю. М. Шор – не що інше, як простір виникнення, зростання і реалізації людських потенцій, сфера існування та затвердження життєвих, мистецьких, етичних, релігійних цінностей [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. Студентський вік – це період найбільш активного розвитку моральних і естетичних почуттів, становлення і стабілізації характеру, і, що особливо важливо, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: громадянських, соціальних, професійно-трудових та інших.

Перетворення мотивації, всієї системи ціннісних орієнтацій, з одного боку інтенсивне формування спеціальних здібностей у зв'язку з професіоналізацією, з іншого боку - виділяють цей вік як центральний періоду становлення характеру і інтелекту.

У цей період відбувається вибір професії – «різновиду суспільно необхідної, постійно виконуваної діяльності на основі набутих знань, умінь, навичок, особистих якостей», відповідно вибір професії є не тільки особистісно,

а й соціально важливим кроком. Одним з основних критеріїв вибору професії є напрям підготовки.

Проблема професійного становлення є ключовою для розуміння місця і ролі студентства в умовах модернізації української системи освіти і реалізації напрямів роботи Міністерства науки і освіти України. Особливістю системи є врахування вимог роботодавців, а також вибір конкретних форм, методів, засобів, технологій, які впливають на забезпечення адресного результату у формуванні та розвитку компетенцій майбутнього фахівця.

Професійне становлення студента визначається самоактуализацией його потенціалу. Як спосіб входження в професійну культуру, воно виступає вузловим елементом розвитку, зміни студентів, майбутніх банківських працівників, здатних і готових компетентно виявляти і вирішувати завдання відповідно до видів своєї професійної діяльності.

Для повного дослідження нашого питання ми проаналізували наукову літературу та фахову періодику. Для початку визначимо що таке «гуманітарна освіта», що є ключовим терміном у нашому науковому дослідженні.

«Гуманітарна освіта» – це «основа основ духовного життя людини. Особистість сама визначить свій шлях і область професійної діяльності, але лише тоді ця діяльність буде воістину успішною, коли носій її буде гуманітарно підготовленим, а значить, творчо заможним».

Л. Вербицька вважає, що «гуманітарна освіта – це духовний розвиток людини в найширшому сенсі. Воно включає дуже широке коло компонентів, що забезпечує прояв Людини у всьому різноманітті зв'язків і взаємодії як носія і творця культурних цінностей, національних традицій, суспільної ідеології».

Аналіз наведених вище визначень сутності гуманітарної освіти дозволив нам виділити наступні основні характеристики цього явища: науковість, гуманістичність, творчість, культурологічно, соціальну орієнтованість, моральність. Всі ці характеристики не тільки не суперечать, а й доповнюють один одного, а цей факт, в свою чергу, надає велику адекватність їх виділенню.

Як зазначалося вище, виявлені нами характеристики дозволять скласти перелік компетенцій студентів гуманітарних спеціальностей виходячи з класифікації компетенцій І. А. Зимньої. Ця класифікація була обрана нами, оскільки на наш погляд, вона є найбільш логічною і відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України [4; 5].

Отримані дані дають уявлення про те, які якості і характеристики особистості повинні формуватися в процесі професійного становлення студентів гуманітаріїв. Однак саме по собі знання про необхідність формування певних якостей, з одного боку, не може дати практичних результатів, а з іншого – викликає закономірне питання про те сполучну ланку, яка повинна об'єднувати всі ці якості і бути основою їх формування і розвитку – мисленні.

Таким чином, сучасна гуманітарна освіта покликана системно ознайомити студентів з накопиченим світовим культурним знанням про людське суспільство, місцеві соціальне призначення особистості, з сутністю культури як світу людини, формуючи у молодого спеціаліста високі гуманістичні якості цивілізованого співжиття. Місце і роль гуманітарних дисциплін характеризується їх впливом на процес соціалізації. Вони мають допомогти людині зрозуміти себе; з'ясувати психологічні механізми власної поведінки (психологія), визначити сутнісні характеристики суспільства, основні його елементи та закони і принципи взаємодії між ними, місце і роль людини в суспільстві, норми соціальної взаємодії (соціальна філософія, етика, право, соціологія); освоїти надбання світової і української культури (українознавство, світова та українська культура, культурологія, релігієзнавство); збагатитись світовим та вітчизняним соціальним досвідом закономірностями історичного розвитку світового товариства і своєї батьківщини (всесвітня історія, історія України); навчитись цивілізованому спілкуванню з навколишнім середовищем, жити в злагоді з природою, оберігати і підтримувати її як умову спільного існування та розвитку (екологія, соціальна екологія); і, нарешті, навчитись мислити, зрозуміти цілісність і багатомірність світу, сенс людського буття (філософію).

Отже, гуманітарна освіта має формувати в людині як суб'єкта соціалізації наукове бачення сутності й механізмів соціалізації, а також допомогти їй адекватно оцінити можливості для своєї самореалізації і міру відповідності для цього власного потенціалу й зусиль.

Література

1. Архипова О. В. Гуманитарное образование и гуманитарная педагогика: природа, специфика, цели. *Общество. Среда. Развитие.* 2011. № 2 (19).
2. Саксонова Ю. И. Формирование профессиональных компетенций будущего специалиста. *Формирование личности в условиях социальной нестабильности.* URL: http://econf.rae.ru/article/3619. (дата обращения: 18.03.2019)
3. Мухаметзянова Ф. Г., Бисерова Г. К., Яруллина А. Ш. Интеграция личностных и профессиональных качеств в процессе формирования профессиональной идентичности у будущего специалиста. *Интеграция образования.* 2006. № 4.
4. Иванова О. А. Профессиональное становление студентов как педагогическая проблема / О. А. Иванова, М. Н. Фроловская. *«Профессиональное образование. Столица».* 2016. №6. С.41-46.
5. Иванова О. А. Профессиональное становление студента в контексте деятельности. *Мир науки, культуры, образования.* 2017. № 2. С.225-228.